

ב:

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

עין משפט
נר מצוה

מסורה הש"ס

א) ומינה יב' ד'ית פג:א.
ב) לקמן י' מנחת סו:א.
ג) ארבעה: ד' תוספתא.
ד) וכן ה"ב: ט' וכן פג:א.
ה) ודמילין: ז' תוספתא.
ו) ע"ש: ט' ד"ה כג:
ז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
ח) וכן ה"ב: י' תוספתא.
ט) וכן ה"ב: י' תוספתא.
י) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יא) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יב) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יג) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יד) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יח) וכן ה"ב: י' תוספתא.
יט) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כ) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כא) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כב) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כג) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כד) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כה) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כו) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כז) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כח) וכן ה"ב: י' תוספתא.
כט) וכן ה"ב: י' תוספתא.
ל) וכן ה"ב: י' תוספתא.

מדקאמר ובליה יב' כגנב. מכלל דלור דרשיה דקרא יומא הוא והכי קאמר ביום כשעוברי דרסיס הולכים עומד רוצח בלס הדרכים והורגן וטועל את ממונם ובלילה הוא נעשה כגנב לחפור בתים ולגנוב: הכי קאמר. מה שמנהג לך מורה רשות על הכא במתחמת להורגו כדמכיו (שמות כג) אס' במתחמת ימלא הגנב והוכה ומת אין לו דמים אם כבוד לך הדבר כאור שהוא על עסקי נפשות דהיינו כל אדם מן מאב על הבן וכיוצא בו שמכיר בו שהוא אוהבו מאל אבן שאר כל אדם אם היה בעל הממון עומד כגנוד להליל ממנו ממונו זה עומד עליו והורגו רוצח הוא ונתן רשות לכל הקודם להליל את בעל הממון כגנשו של גב' במתחמת. ובלילה אס' מספקא לך כלילה כגון שלדס אוהבך שהוא אבין ורמזינו בעלך ואס' היית עומד כגנוד להליל ממנו את הורגך יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להורגו והכי אמרינן כנסהדרין (דף עב:) דלכ על הבן ארבי נהרג במתחמת: כוכבי נשפו: כוכבי לילו: יקו לאור. יאפה ליוס: עטפטי. זיהור: לנפול. לנבר המלצר ולא שיהיה סס היוס אור ולא קאמר יקו ליוס אלא יקו שילור ואין: ואומר יקו חשך יפוני. ואומר כבוד הייתי בעוניי כשהייתי נרדף אך נחשך זה אמות והוא יפוני והוא יחשך תמיד עליו ליוס נשף וליה והשחך שהייתי שרוי בו נעשה אור בעדני אללי וגבי לילה שייך למימני יוס אלמא הכי קאמר דוד הלילה נעשה לי יוס: אני אמרתי. מפני חטאי שאף מן העולם הבא אטרד ועבדיו שמללי על אלותי עון און מן העולם הזה שהייתי שרוי בו בנחשך ובחפרה האיר בעדני שהודיע הקב"ה לשונאי דוד כימי שלמה שמלל לדוד כשנשק להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבני שערים זה כזה נמועד קטן (דף ע"א): בודקין. חמץ: מדקאמר וביד שפריה מכלל דלור אורסא הוא. וטעמא דר' יהודה מפרש לקמן בפירוקי: אסור בעשייה מלאכה. במקום שנהגו בו לנחוב איסור דלמרינן לקמן (דף ג.) מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין: משעת האור. אבל קודם לכן אפילו נהגו בעולם: מוסר כבליה חמץ. עד שש עשות כדלקמן בפירוקין (ד' יא:): אורסא הוא. משחשיה ושקעה חמה של שלשה עשר: ימא איהו לנפשו. היכן מלינו שהינס אסור והלילה מותר: הכי קאמר. ליה הך איסורא דרבנן היא ולא דלוריתא ובשלמא לדרי דלמניא משעת עמוד השחר אשכחן בעלמא המפלת

א' פשיטא דף דאנפשות קאתי. אומר ר"י ורבי"א דהאי קרא בלכ על הבן מיירי דקתם אב מרחם על הבן ולא יורגו אס' עמוד נגדו להליל ממונו ולכן לא ניתן להלילו כגנשו אלא שיעוד כבוד שלהורגו בל כדמוכה בפרק בן סורר (דף עב:) וסס' דמוקי הכריתא דמניא אס' ורחה עליו השמש וכי עליו נלכד ורחה אלס אס' כבוד לך כשמש און לו שלום עמן הרגהו ואס' לאו שלן מלהרגהו בלכ על הבן והיחיא דמניא אס' כבוד לך שיש לו שלום עמן אל מלהרגהו מוקי בנן על האב: מאימתי י"ד אסור בעשייה מלאכה. פירש רש"י אסור בעשייה מלאכה כמקום שנהגו ואין נראה לר"י דכפ' מקום שנהגו (דף נה.) מוכח כהדין דרבי יהודה אית ליה איסורא ולא מנהגא ועוד מניא איסורא ואת אמרת מנהגא ועד נחיו היכי נהג לכן נראה כדלמסור דהאי פלגי ובגללי כי היכי דפלגי חסם במתני' ב"ש וז"ה: רבי אליעזר ב"י אומר משעת האור. למאי דמסקינן אור ממש נקט ר' אליעזר בן יעקב שיעור למילתיה במתלת היוס ור' יהודה נקט הנין התמה משעת כניסת פועלים למלאכה שהוא אחר זריחת השמש כדלמך כשזוכר את הפועלים (דף פג:) וסס' פועל כניסתו משלו ביניאמו משל בעה"ב פי' ביניאמו מבימו למלאכה כדמכיו (תהלים קד) מורת השמש יאספון וגו' ילא אס' פלגי ולא הוי ר"ל בן יעקב לא כב"ש ולא כב"ה דבית שמאי אוסרין סהיליה וז"ה ממירין עד הנין ולמאי דס"ד דלור אורסא כב"ש יאמר רבי פלגי בן יעקב לא מתלקין ב"ש וז"ה דכר הוי: ה"בן מצינו יום שמקצתו מות ומקצתו אסור. פי' היכא ליתא סברא כי הכל וכן חמץ דלקשי ליה מיניה אכל היכא דליכא סברא כגון משום מיאון וכיוצא בו לא מיירי: אס

תורה אור השלם

- 1. יחשבו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעצמי שחור: איוב ג ט
- 2. ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני: תהלים קלט יא

מוסף רש"י

ובשעת הביעור. כשעה שפית, אבל מחלן יאילן לא יבדוק אפילו לא נדקו חמץ, ונזקין מסס דלמא חזי למיכל בשמולא לחו כספה ומוחזקו: עד מתי אוכל רשותה. כלילה כשחמץ הוא לחה, כלל מעיית שהוא אוכל משחמץ, ואפילו תענית יחד קא מיירי תענית יב"ה. שראה בוטנו לקדשי. להודיע שחמץ: ד"ה כג:

הא מדקאמר ובליה יהי כגנב אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר אי פשיטא לך מילתא כנהורא דאנפשות קאתי רוצח הוא וניתן להצילו כגנשו ואי מספקא לך מילתא כליילא יהי בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו כגנשו מיתיבי יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור יממא הוא התם מילתא הוא דקא לייט ליה איוב למזליה אמר יהא רעוא דליציפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה מיתיבי 2 ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך ישופני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו 6 העולם הזה שהוא דומה לילה אור בעדני מיתיבי 7 יהודה אומר בורקין אור (לארבעה) עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור מדקאמר רבי יהודה בורקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי 7 מאימתי ארבעה עשר אסור בעשייה מלאכה ר' אליעזר בן יעקב אומר משעת האור רבי יהודה אומר משעת הנין החמה אומר ליה ר"א בן יעקב לרבי יהודה וכי היכן מצינו יום שמקצתו אסור בעשייה מלאכה ומקצתו מותר בעשייה מלאכה אומר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ מדקאמר רבי יהודה משעת הנין החמה אלמא אור דקאמר ר"א בן יעקב אורתא הוא לא מואי אור עמוד השחר אי הכי דקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשייה מלאכה ומקצתו אסור בעשייה מלאכה 10 נימא איהו לנפשיה הא איכא לילה דקא

שרי ר"א בן יעקב ה"ק בשלמא לדריי אשכחנא דקא פלגי רבנן בין יממא לליליא 11 (דחנן) 12 גבי תענית צבור 13 עד מתי אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר דברי ר' אליעזר בן יעקב ר' שמעון אומר עד קרות הגבר אלא לדריך היכא אשכחנא יממא גופיה דפלגי ביה רבנן אומר ליה הוא עצמו יוכיח שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ שפיר קאמר ליה ר' יהודה לר"א הכי קאמר ליה רבי אליעזר אמיןא לך אנא מלאכה דרבנן ואת אמרת לי חמץ דאורייתא דעד הכא אסר רחמנא ועד הכא שרא רחמנא ואידך שעות דרבנן ואידך הרחקה הוא דעבוד רבנן לדאורייתא 14 מיתיבי אין משיאין משיאות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו ואימתי משיאין משיאות לאור עבורו אלמא אור אורתא הוא ש"מ מיתיבי 15 היה עומד כל הלילה ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים דברי רבי אורה שאני: מיתיבי מר זוטרא

במדי דרבנן להלילה מותר והינס אסור: דפלגי ביה רבנן. שנתנו מילוק כשיעורם זה לאיסור חה להיתר: אמינא לך אלא דרבנן. היכן הורגלו לעשות בן דעמא דהכא נמי כן גזרו: ואס' אמרס לי. ראהי כמילי דלוריתא כגזירת הכתוב כן היא ואין זו מדה חכמים: שטוס דרבנן. לנד איסור של תורה שהוא משש שעות ולמעלה כדלקמן [ד]. הוסיפו חכמים שתי שעות כדתנן [א]: אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין במתלת שש הרי לך בשל דכריסם שתי שעות אסורות והארבע ראשונות לא אסרו: ואידך. ההוא אל דמי להכא דהרחקה עבוד כגון לדאורייתא משום יוס המעונן וכני אדם שאינן נקייאן כשעות יעשו בין שש לשבע אבל כדאיסור זה כוליה דרבנן אחר שגזרו איסור כל היוס גזרו: אין משיאין משיאות. אבוקות כדלמי הריס היו שלוחי בית דין ועשין להודיע שהינס קדשו בית דין את החדש: אלא על הארבע שנראה בזמנו לקדשו. ביום שלשים שנראה לקדש דלילו כשהחדש מעובר ועושין ראש חדש ביום שלשים ואחד דין מקדשין אותו כשכר קדשוהו שמים ואשמעינן האי תנא דלמחר עבדינן משואות ואמלא לא עבדינן משואות וכשאינן רואין משואות יודעין שהחדש מעובר: לאור עבורו. ליל עעבר שלשים להודיע שהינס נתקדש. ליל שלשים 16 ונאחד קרי אור עבורו 17 על שבו נעשה החדש מעובר כשאין קובעין בו את ראש חדש: אלמא אור אורסא הוא. דהא ביום אין משואות של אור נראין מרחוק: עומד ומקריב כל הלילה לאורה טעון קידוש ידים ורגלים. דקסבר רבי ליה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ועממא מפרש כוחים [ט]: אורה שאני. היכא דמי אורה לא פלגי רב יהודה דהא לשון יוס: המפלת

שמע אין משיאין משיאות אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו, ואימתי משיאין משיאות לאור עבורו. ש"מ אור אורתא הוא ושעור יוס שלשים. היה עומד ומקריב על המזבח לאורה טעון קידוש ידים ורגלים אף על פי שכל הלילה היה מקריב. לאורה קריים כה שכתוב בבאבא אל אהל מועד, וחשוב כאלו לאותה [טען] כגנב.)

המפלת